

Pöytäkirja

VN/26527/2023

8.12.2023

Kansalaisjärjestöstrategia

Työryhmän kokous 1/2023

Aika 17.11.2023 klo 8.30-10

Paikka HYBRIDI: Oikeusministeriö/Eteläesplanadi 10, nh. Oikeus ja Teams

Työryhmän jäsenet
(varajäsenet suluissa)

Pekka Timonen, oikeusministeriö (pj.)
(~~Johanna Suurpää, oikeusministeriö, vpj.~~)

Risto Alatarvas (~~Sanna Malkki~~), valtioneuvoston kanslia
Ari Ewwaraye (Eeva Koivunen), sisäministeriö
Outi Hakanen, ulkoministeriö
Heta-Elena Heiskanen, (Anu Häkli), ympäristöministeriö
Tiina Kivisaari (opetus- ja kulttuuriministeriö)
Pauliina Pussinen (Markku Mölläri), valtiovarainministeriö
~~Olli Rusanen~~ (Marikaisa Tiilikainen), puolustusministeriö
Mona Särkelä (~~Jaakko Kiilunen~~), sosiaali- ja terveysministeriö
Varpu Taarna, työ- ja elinkeinoministeriö
Sami Tantarimäki, maa- ja metsätalousministeriö
Niklas Wilhelmsson (Jyrki Jauhiainen), oikeusministeriö

Asiantuntijajäsenet
(varajäsenet suluissa)

Emmanuel Sibomana (~~Jaana Vasama~~), Etnisten suhteiden neuvottelukunta
Taina Susiluoto (Riitta Kittilä), Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Sihteerit ~~Peter Karuki~~, oikeusministeriö

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Faksi	S-posti, internet
Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post, internet
Oikeusministeriö	Eteläesplanadi 10	0295 16001	09 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi
PL 25	00130 Helsinki	Internat.	Internat.	www.oikeusministerio.fi
FI-00023 Valtioneuvosto	Finland	+358 295 16001	+358 9 160 67730	www.justitieministeriet.fi
Finland				

Oula-Antti Labba, oikeusministeriö
Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö
Salmi, Laura, oikeusministeriö

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 8.34.

Puheenjohtaja totesi, että järjestökentän toimintaedellytysten vahvistamiseksi hallitusohjelmassa linjattu kansalaisjärjestöstrategia on tarkoitus valmistella nopealla aikataululla. Aikataulu asettaa kuitenkin haasteita prosessin osallistavuudelle. Toivotaan, että järjestökenttä olisi prosessissa aktiivisesti mukana. Puheenjohtajan edellä kuvaama näkemys jaettiin työryhmässä, ja toivottiin, että löydetään keinot mahdollisimman laajan osallistumisen mahdollistamiseksi.

Puheenjohtaja totesi, että sekä varsinaiset jäsenet että varajäsenet voivat osallistua työryhmän kokoukseen, mutta vain toisella puheoikeus. Jos molemmat ovat estyneitä voi kokoukseen osallistua myös joku muu organisaation edustajana, kunhan siitä sovitaan etukäteen sihteeristön kanssa.

2 Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

3 Esittäytymiskierros

Suoritettiin esittäytymiskierros. Todettiin, että ulkoministeriö aikoo nimetä nimetä varajäsenen työryhmään.

4 Työryhmän toimeksianto (liite 4.1)

Sihteeristö esitteli työryhmän toimeksiannon asettamispäätöksen pohjalta. Kansalaisjärjestöstrategian laatimisesta on linjattu hallitusohjelmassa sekä valtioneuvoston tiedonannossa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Strategian puitteissa kevennetään järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevaa ylimääräistä säätelyä, selvitetään mahdollisuuksia kehittää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa ja parannetaan hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta. Erityisesti väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisytyötä tekevien kansalaisjärjestöjen EU-rahoitusmahdollisuuksia laajennetaan.

Oikeusministeriö on asettanut poikkihallinnollisen työryhmän toimikaudeksi 13.11.2023-17.4.2027. Kaikki ministeriöt ovat siinä edustettuina lukuunottamatta liikenne- ja viestintäministeriötä. Työryhmä arvioi lainsäädännön kehittämistarpeiden ohella myös muiden mahdollisten politiikkatoimien tarvetta. Työryhmä valmistelee kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja osallisuutta tukevan strategian ja sen toimeenpanosuunnitelman, jota toimeenpannaan hallituskauden aikana. Strategiaa taustoitetaan selvittämällä kansalaisyhteiskunnan toiminnan lainsäädännöllisiä esteitä vuonna 2024.

5 Taustoitus ja toimintasuunnittelu (liitteet 5.1-5.3)

- Luonnos työryhmän toimintasuunnitelmaksi

Sihteeristö esitteli luonnoksen työryhmän työsuunnitelmaksi. Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta ja sen toimintasuunnitelmasta on tarkoitus valmistella kevään aikana, jotta saadaan käyntiin tarvittavat lainsäädäntöprosessit riittävän aikaisessa vaiheessa hallituskautta. Toimintasuunnitelman on tarkoitus olla päivittyvä. Hanketta seurataan sisäisen turvallisuuden ja oikeudenhoidon ministeriryhmässä.

Valmisteluprosessista on tarkoitus tehdä niin avoin ja osallistava kuin on mahdollista, esimerkkinä temaattiset kuulemiset ja verkko-osallistuminen. Tausta-aineistoa on paljon aiemmilta hallituskausilta ja kansainvälisistä tutkimuksista. Työsuunnitelma on tarkoitus hyväksyä työryhmän seuraavassa kokouksessa.

Työryhmän jäsenistö piti ehdotusta työsuunnitelmaksi hyvänä. Nähtiin tärkeäksi varmistaa valmistelussa tarvittava riittävä tietopohja sekä eri ryhmien, kuten lasten, nuorten ja maahanmuuttaneiden osallisuus. Valmistelussa tarvittaisiin taustoitusta jo tehdystä työstä. Ehdotettiin yhteyksien luomista relevantteihin tutkimustahoihin, toimijoihin, hankkeisiin sekä valtioneuvostotasoihin strategioihin. Todettiin, että strategiassa olisi rakennettava yhteinen tilannekuva kansalaisyhteiskunnasta: mitä leikkaukset ja toisaalta mahdolliset helpotukset merkitsevät järjestöille, ml kansainvälistä työtä tekevät järjestöt.

Todettiin, että kansalaisyhteiskunnan osallisuuskysymys on pitkän aikavälin tärkeä tavoite. Itse strategian laatimisen aikataulun on hyvä olla napakka, jos halutaan kompensoida nopeasti eteen tulevien avustusleikkausten dramaattisia vaikutuksia järjestöille ja varmistaa yhdistysmuotoisen toiminnan jatkuvuus. Siksi on keskeistä, että strategian prioriteettinä on ehdotetusti järjestöjen toimintaedellytysten vahvistaminen

muun muassa lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamisen selvittäminen ja byrokratian keventäminen (esimerkiksi järjestyksenvalvontaan liittyvät kysymykset).

Korostettiin, että valmistelussa on luotava yhteys järjestöihin. Hyvänä käytäntönä mainittiin, että kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta on perustanut asiantuntijajäsenensä tueksi taustaryhmän, joka kerää ja muokkaa neuvottelukunnan jäsenistön näkemyksiä valmisteluun. Kaikkia jäseniä kannustettiin vastaavaan toimintaan. Lisäksi tarvitaan myös dialogia ja kuulemisia tilaisuuksien, kuten Kansalaisjärjestöakatemian sekä digitaalisten alustojen kautta.

Rahoituksen osalta olisi tärkeää tunnistaa erilaisia rahoitusinstrumentteja (esim. EU-rahoituksen eri muodot) ja tukea niiden käyttöä. Keskeinen kysymys on, miten pieniä yhdistyksiä voidaan tukea rahoituksen hakemisessa ja saamisessa. Monet mekanismit ovat kankeita, ja vaativat mm. omarahoitusosuutta.

Tuotiin esille, että kolmannella sektorilla on keskeinen merkitys esimerkiksi kulttuurin ja kotoutumisen edistämisessä. On pidettävä mielessä, että suunnitellut uudistukset vaikuttavat eri tavoin erikokoisiin yhdistyksiin. Varainhankinnan helpottaminen ei pelkästään riitä pienimmille yhdistyksille niiden elinvoiman turvaamiseksi.

Puheenjohtaja totesi, ettei kokoluokkarajausta ole tarkoitus ehdottaa – tärkeää on kokonaisedun kasvattaminen, ja se, että toimien vaikutukset kohdentuvat tasaisesti. Tavoitetason rinnalle on rakennettava toimiva osallisuusrakenne sekä varmistettava riittävä tietopohja. Kokousten rinnalle tarvittaisiin teemakohtaisten kuulemisten ja kannanottojen malli. Kuulemisia voitaisiin erikseen järjestää hallinnollisen taakan keventämisestä tammikuussa sisäministeriön ja oikeusministeriön yhteistyönä. Vuorovaikutusteemasta voisi keskustella tiedeyhteisön kanssa maaliskuussa. Yhdistyslakia on osin uudistettu edellisellä hallituskaudella. Asiasta on olemassa pitkälle valmisteltu hallituksen esitys. Asia tuodaan keskusteltavaksi työryhmän seuraavaan kokoukseen samoin kuin lahjoitusten verovähennysoikeuden laajentamiskysymys. Puheenjohtaja kannusti jäsenistöä yhteistyöhön myös kokousten välissä. Käyttöön on tarkoitus avata aineistojen ja työskentelyn tueksi Tiimeri-työtila.

- OM:n kirje VM:lle järjestöverolainsäädännöstä

Puheenjohtaja Timonen kertoi lyhyesti laatimastaan kirjeestä valtiovarainministeriölle. Kerrottiin, että Vero-osaston neuvotteleva

virkamies Timo Annala voi tulla kuultavaksi työryhmän joulukuun kokoukseen. Lisäksi valtionvarainministeriöstä kerrottiin, että hallitusohjelma sisältää kymmeniä verohankkeita ja talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut verohankkeiden aikataulutuksen. Ministerivaliokunta on linjannut lahjoitusten verovähennysoikeutta selvitettäväksi vuoden 2025 aikana.

- Edellisen hallituksen esitys yhdistyslaista – esityksen pääkohdat

Lainsäädäntöneuvos Jyrki Jauhiainen oikeusministeriöstä kertoi pääkohdista koskien edellisen hallituksen esitystä yhdistyslain muuttamiseksi (HE 200/2022). Esitystä valmistelleen työryhmän ehdotuksista osa toteutui ja on käynnissä, esimerkiksi tilinpitoa koskeva yhdistyslain muutos. Toteutumatta rahoituksen puuttumisen vuoksi jäivät ehdotukset yhdistyksen toimitusjohtajasta, yleisseurannan yhdistymisestä ja toimintaryhmästä. Näiden osalta on olemassa valmiita materiaaleja, jos niitä halutaan hyödyntää.

Puheenjohtaja ei avannut keskustelua asiasta, vaan totesi, että jäsenistön tulisi käydä taustaryhmäkeskustelua asiasta organisaatioissaan ja poliittisen johdon kanssa. Vaihtoehtoja ovat: 1) aiemmin ehdotettujen muutosten toteuttaminen sellaisenaan ja tarvittavan rahoituksen saaminen, 2) rajoitettu toimeksianto (erityisesti toimitusjohtajasta saatava hyöty yhdistyksille) ja 3) asian avaaminen ja selvittäminen kokonaan uudelleen. Aiemman lainvalmisteluhankkeen aineistoja löytyy [eduskunnan sivuilta](#). Asiaan palataan joulukuun kokouksessa.

6 Muut asiat

Ei ollut.

7 Seuraava kokous

8.12.2023 kello 8.30-10

8 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.52.

JAKELU

Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet, kutsutut asiantuntijat

TIEDOKSI

Hankeikkuna